

REFLECTIE EN OPNIEUW BEKIJKEN

Vrijwilligers worden ingeschakeld om vluchtelingen en migranten te helpen om een beter leven te vinden. Hierover nadenken kan tot een betere praktijk leiden. Het kan ook helpen om na te denken over de structurele, politieke, economische en culturele problemen waarmee onze studenten te maken hebben. Wat hieronder staat heeft allemaal te maken met die bredere context voor studenten. De attitudes en praktijken die we in ons werk stoppen, kunnen de studenten helpen om die obstakels te boven te komen.

Een verhaal van drie sectoren

Vrijwilligerswerk kan controversieel zijn. Dit komt omdat vrijwilligerswerk soms gezien wordt ter vervanging van gesubsidieerd talenonderwijs. In heel Europa heerst een debat over wie talenonderwijs voor volwassenen moet aanbieden: de staat, de vrijwilligerssector of de privésector of een combinatie van de drie.

In Groot-Brittannië is de staat de belangrijkste onderwijsverstrekker voor talenonderwijs voor volwassenen (ESOL) ten minste sinds 2001 toen de Skills for Life Strategy werd opgestart. In andere Europese contexten, zoals bijvoorbeeld Italië, is er minder multilinguïstische migratie geweest en daar heeft de staat niet zo zwaar geïnvesteerd in talenonderwijs voor migranten en vluchtelingen.

Als de lessen gesubsidieerd en georganiseerd worden door de staat worden er hogere vereisten gesteld in verband met diploma's, leerplannen, certificaten en auditing (inspecties). De lessen vinden doorgaans plaats in scholen die goed uitgerust zijn. Er is vaak meer hulp voor de administratie, HR en navorming.

Vrijwilligerswerk (de derde sector) is vaak minder formeel. Het niveau is vaak lager omdat ze niet over dezelfde hulpmiddelen beschikken. Leraars zijn al dan niet betaald. Ze hebben wel of geen professionele kwalificaties en ervaring. Omdat de lessen meestal niet gesubsidieerd worden, zijn ze niet onderworpen aan controle, procedures en beperkingen opgelegd door de overheid. Sommigen beweren dat er meer vrijheid is voor leraars en studenten om dingen te organiseren. Anderzijds kan de kwaliteit erg verschillen.

De rol van de privésector is complexer. Het kan zijn dat privéinstellingen die winst maken zich als onderwijsverstrekker voordoen (zoals in Denemarken bijvoorbeeld). Het kan ook zijn dat taalscholen volledig betaald worden met geld van de studenten. In de klassen vind je een mix van migranten en vluchtelingen én buitenlandse studenten. In het algemeen zijn de voorwaarden om er binnen te komen minder streng, maar het loon en de werkomstandigheden zijn slechter en het contract minder zeker dan in de publieke sector.

Vrijwilligers, Migratie & Vluchtelingen

Het is interessant om vrijwilligerswerk in het talenonderwijs te zien in zijn historische betekenis. De laatste vijf jaar zijn er massa's vluchtelingen naar Europa gekomen, die vaak vluchten voor conflicten, zoals de oorlog in Syrië. Vaak ondernemen ze gevaarlijke reizen over land en zee. Eén gevolg hiervan (naast vele andere) is dat er heel wat mensen zijn die vluchtelingen willen helpen – vrijwilligerswerk in het talenonderwijs is hier direct aan gelinkt. Nadenken over migratie in een bredere context helpt ons om de problematiek van migratie en vluchtelingen beter te begrijpen.

Migratie is er altijd geweest in de Europese geschiedenis en het is zeker geen nieuw fenomeen. Het heeft de culturen en landen die we nu 'Europees' noemen mee gecreëerd en doet het nog steeds. De laatste drie eeuwen werd migratie aangemoedigd om de populaties en de nationale economie een boost te geven. Europeanen zijn ook massaal geëmigreerd, vooral naar Amerika, om de problemen thuis te ontvluchten. In de 20ste eeuw werd Europa gekenmerkt door interne en externe hervormingen. Europeanen vluchtten uit hun land of werden verdreven als 'ontheemden' door het Nazisme, oorlogen en dictaturen.

De Europese kolonisatie heeft ook voor Europese emigratie en immigratie gezorgd. De relaties tussen koloniatoren en vroegere kolonies hebben voor een migrantenbeweging gezorgd die nog steeds bestaat. De kolonisatie heeft voor meer economische ongelijkheid gezorgd tussen de kolonies en de gekoloniseerde gebieden. Deze ongelijkheden en de relatieve armoede en onzekerheid in de vroegere kolonies blijven de migratie stimuleren. Europese landen hebben migratie uit hun vroegere kolonies ook aangemoedigd om goedkope arbeidskrachten te vinden. Heel wat Europese landen hebben op dit ogenblik goedkope arbeidskrachten nodig voor hun economie.

Moderne immigratiesystemen hebben de terminologie en wettelijke status rond migratie veranderd. Maar de basismotieven voor migratie zijn de in loop van de geschiedenis weinig veranderd.

TERMINOLOGIE

Vluchteling – iemand die zijn land moest ontvluchten wegens gevaar om politieke of religieuze redenen of etniciteit. Wettelijk gezien is een vluchteling iemand die asiel krijgt in een ander land.

Asielzoeker – iemand die het statuut wil van vluchteling.

Economische migrant – iemand die om economische redenen zijn land verlaten heeft.

Immigratie – bewegingen van mensen in een land.

Emigratie – bewegingen van mensen uit een land.

'Expat' of migrant? Beide termen verwijzen naar iemand die in een ander land leeft. Ze hebben nochtans verschillende connotaties. Expat (kort voor expatriate) is een term die vaak gebruikt wordt voor mensen die in het buitenland wonen of witte immigranten uit rijke landen. Migrant en immigrant zijn termen met een onaangename connotatie die vaak gebruikt worden om armere expatriates mee te belasteren.

Integratie

Integratie is een omstreden term. Het is belangrijk voor mensen die migranten en vluchtelingen willen helpen om te begrijpen wat er met integratie bedoeld wordt. Het is vaak een gemakkelijk verhaal tussen "wij" en "zij", terwijl het in werkelijkheid veel complexer is.

Eerst en vooral is sociale integratie veel meer dan een geslaagde mix van nieuwkomers en mensen die op een bepaalde plaats geboren en getogen zijn. Het gaat niet alleen over nationaliteit en taal, zoals vaak wordt beweerd, maar ook over sociale klasse, leeftijd, geslacht, religie en dergelijke. Vaak zijn er evenveel verschillen binnen je eigen groep als verschillen met de nieuwkomers.

Discussies rond integratie kunnen focussen op de rechten van migranten om deel uit te maken van hun nieuwe gemeenschap, maar ook op de verantwoordelijkheid van migranten om de regels van hun nieuwe land te volgen en zich aan te passen aan de culturele normen. Het kan bekeken worden als een eenrichtingsstraat (regels en verantwoordelijkheden voor migranten) of een tweerichtingsstraat (regels voor migranten en niet-migrant). Terwijl een tweerichtingsstraat een eerlijker, inclusievere versie lijkt, worden de wij- en zijcategorieën nog steeds gebruikt en in de praktijk is het veel complexer dan dit.

Blijf open-minded met betrekking tot wat integratie lijkt. Zoek bij je studenten uit hoe zij het aanpakken en wat hun grootste problemen zijn om zich thuis te voelen. Nieuw-

komers kunnen geïnteresseerd zijn in de lokale cultuur – je kunt misschien je kennis delen. Over sommige onderwerpen zullen ze echter meer weten dan jij of de leraar, afhankelijk van hoe lang ze er al mee bezig zijn, hun netwerken en de kennis die ze hebben. Het punt is dat cultuur en ergens in thuis zijn niet altijd duidelijk is of eenvoudig. Op zoek gaan naar cultuurverschillen kan dit duidelijk maken, zodat je een meer genuanceerde en diversere kijk hebt op 'nationale cultuur'.

Leren

Als we naar onze eigen opleidingen kijken, zien we dat leren niet alleen gebeurt op een formele manier, maar op verschillende plaatsen en manieren. Formeel leren gebeurt meestal in onderwijsinstellingen in de klas. Dit soort leren heeft niet alleen een formeel doel (bijvoorbeeld een leerplan), maar het wordt ook extern geëvalueerd. Informeel leren gebeurt elke dag en de leerdoelen zijn minder duidelijk.

Voordelen van informeel leren

We kunnen de voordelen van informeel leren in de klas brengen door te focussen op het motiveren. De deelname van de studenten en niet alleen op het leren van de taal. Actieve deelname en engagement zijn het doel, want het succes van informeel leren heeft te maken met enthousiasme. Studenten hebben meer zin om te oefenen in een taal te leren als het leuk is en als ze duidelijk gemotiveerd zijn om te communiceren over authentieke onderwerpen.

De studenten inspraak geven is ook goed voor de motivatie. Geëngageerde studenten zijn gemotiveerde studenten. Door ze te betrekken bij de inhoud van de les wordt de les relevanter en belangrijker. Het onderscheid tussen een taal aanleren en iemand helpen is belangrijk. Voor mensen die niet professioneel werken is het goed dit onderscheid te kennen.

Methodes

Zoals reeds gezegd, hoef je bij informeel leren, waarbij je de inhoud bepaalt met de studenten, geen rekening te houden met bestaande leerplannen. Dit wil echter niet zeggen dat je de sessies niet hoeft voor te bereiden.

Grammatica is niet het belangrijkste; de taalpraktijk heeft meer te maken met het verbeteren van je communicatievaardigheden voor specifieke real life situaties. Natuurlijk is elke groep studenten anders; sommige studenten hebben graag meer echte grammatica, anderen zijn blij als ze hun grammaticale kennis kunnen toepassen door te oefenen.

Het soort activiteiten die je doet speelt ook een grote rol. Je kunt in grote of klein groepen werken, input geven, spelletjes spelen of andere creatieve activiteiten doen.

Het is goed om spelletjes en activiteiten die goed werken bij te houden. Hoe studenten reageren op verschillende activiteiten hangt af van hun leerervaring, hun verwachtingen en hun persoonlijke voorkeur. Studenten met veel formele leerervaring kunnen spelletjes een goed alternatief vinden; het is niet echt leren. Het is goed om met de studenten te praten over hun leerervaring en over hoe ze graag leren. Vergeet ook niet dat studenten een stressvol leven leiden. Ontspannende activiteiten kunnen de druk wat wegnemen.

Diversiteit in de groep

Vluchtelingen vormen geen homogene groep. Ze hebben waarschijnlijk een verschillende sociale, culturele en opvoedkundige achtergrond. In de taalles hebben ze verschillende verwachtingen en motivaties. Het kan waardevol zijn om hierover te praten en om studenten te laten beslissen wat ze willen leren. Het tempo in de les, de onderwerpen, activiteiten en methodes, alles kan aangepast worden. De volgende verschillen kunnen een rol spelen:

- Algemene kenmerken: leeftijd, geslacht, nationaliteit, etc.
- Motivatie
- Karakter (optimistisch, depressief, etc.)
- Talenkennis: formele en informele leerervaring, de talen die ze spreken
- Vorige leerervaringen en leermethodes (in hun vaderland)
- Verwachtingen